

UCHWAŁA NR VIII/57/15
RADY MIEJSKIEJ W MIĘDZYRZECZU
z dnia 26 maja 2015 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 - 2017

Na podstawie art. 18 ust. 2, pkt. 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 594 j.t ze zm. ¹⁾) oraz art. 176 pkt. 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wsparciu rodziny i pieczy zastępczej (Dz. U. z 2015 poz. 332 j.t.)

uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się do realizacji Gminny Programu Wspierania Rodziny na lata 2015 – 2017, który stanowi załącznik do niniejszej uchwały

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Międzyrzecza.

§ 4. Uchwała obowiązuje od dnia podjęcia.

Przewodnicząca Rady Miejskiej
w Międzyrzeczu

Maria Kijak

¹ Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2013 poz. 645 i 1318 oraz Dz. U. z 2014 poz. 379 i 1072.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

na lata 2015 – 2017

Międzyrzecz, maj 2015r.

SPIS TREŚCI

I.	Wstęp	3
II.	Podstawy prawne	4
III.	Diagnoza społeczna	5
IV.	Założenia programu	6
V.	Adresaci programu	7
VI.	Cele programu	7
VII.	Realizatorzy, ich zadania i zasoby	9
VIII.	Przewidywane efekty	11
IX.	Źródła finansowania	12
X.	Monitoring i ewaluacja	12
XI.	Podsumowanie	12

I. WSTĘP

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nakłada na gminę obowiązek realizacji zadań w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej. Zgodnie z art. 176 pkt 1 cyt. ustawy do zadań gminy należy opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny. Opracowany Gminny Program Wspierania Rodziny jest jednym z elementów realizacji postanowień ustawy. Program ma na celu zbudowanie spójnego systemu pomocy rodzinie angażującego zasoby gminy.

Rodzina i dziecko są chronione zarówno w ustawodawstwie polskim jak i międzynarodowym. Art. 18 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej stanowi, że małżeństwo, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej. Podstawową zasadą Konstytucji jest ochrona praw rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony państwa.

Rodzina to podstawowa komórka społeczna składająca się z rodziców i dzieci. Stanowi ona pierwsze, naturalne i podstawowe środowisko wychowawcze, z którym styka się dziecko. Wychowawcze oddziaływanie rodziny ma istotny wpływ na socjalizację dzieci i młodzieży poprzez intencjonalne i nieświadomione przekazywanie wiedzy o otaczającym świecie wraz z wartościowaniem go i preferowaniem określonych wzorów zachowań. Zdrowa rodzina, wypełniając w sposób prawidłowy swoje funkcje, zapewnia dzieciom poczucie bezpieczeństwa i własnej wartości, dając im możliwość prawidłowego rozwoju i prawidłowego wypełniania ról społecznych w przyszłości.

Prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny zagraża jednak szereg czynników, wśród których istotny wpływ mają zjawiska patologiczne. Ich oddziaływanie czyni daną rodzinę dysfunkcyjną. Rodzina dotknięta nimi bez pomocy z zewnątrz często nie potrafi sprostać swoim obowiązkom względem dzieci, rozwiązywać swoich problemów i wyjść z sytuacji kryzysowych.

Do zjawisk patologicznych zalicza się w szczególności: alkoholizm, narkomanię, przestępczość, niewydolność opiekuńczo – wychowawczą oraz przemoc w rodzinie. Problemy te są najczęstszą przyczyną niedostosowania społecznego dzieci. Występowanie ich często jest powiązane z problemem ubóstwa i długotrwałego bezrobocia, które to stanowią podłoże braku równowagi i bezpieczeństwa w rodzinie. Występujące w rodzinie problemy są często złożone i do rozwiązania wymagają interdyscyplinarnych i skoordynowanych działań osób ze specjalistycznym przygotowaniem oraz instytucji działających na rzecz rodzin. Rodziny

dysfunkcyjne wymagają stałego wsparcia i monitorowania, w tym w szczególności przez pracowników socjalnych, pedagogów szkolnych, policję, kuratorów sądowych, a w razie potrzeby przez asystentów rodziny. Działanie te mogą być skuteczne jedynie przy założeniu współpracy wszystkich instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny. Praca z rodziną powinna być prowadzona w jak najwcześniejszym okresie pojawienia się zagrożeń przez wykwalifikowaną w tym zakresie kadrę.

Pomoc rodzinie ma na celu przywrócenie jej prawidłowego funkcjonowania poprzez umożliwienie odzyskania lub nabycia przez rodziców umiejętności prawidłowego pełnienia ról opiekuńczo – wychowawczych i społecznych, aby dziecko pozostało w naturalnej rodzinie i zostało w niej przygotowane do prawidłowego funkcjonowania w społeczeństwie.

Niniejszy Program jest propozycją zintegrowanych kierunków działań realizowanych w zakresie wsparcia dziecka i rodziny na terenie gminy Międzyrzecz na lata 2015-2017.

II. PODSTAWY PRAWNE

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2013r. poz. 135 z późn. zm.).
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2013r. poz. 182 z późn. zm.).
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2005r. Nr 180, poz. 1493 z późn. zm.).
4. Ustawa z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2012r. poz. 1356 z późn. zm.).
5. Ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2012r. poz. 124 z późn. zm.).
6. Ustawa z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2013r. poz. 594 z późn. zm.).
7. Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (t.j. Dz. U. z 2014r. Poz. 1118 z późn. zm.).

III. DIAGNOZA SPOŁECZNA

W 2014r. Ośrodek Pomocy Społecznej (OPS) w Międzyrzeczu objął szeroko pojętym wsparciem 964 rodziny. 873 rodzinom przyznano świadczenie pieniężne i 327 rodzinom przyznano świadczenie niepieniężne.

Pośród korzystających, 964 rodzin, powodem do wsparcia było w szczególności:

- Ubóstwo – 532 rodzin,
- Bezrobocie – 462 rodzin,
- Długotrwała i ciężka choroba – 348 rodzin,
- Niepełnosprawność – 182 rodzin,
- Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych – 103 rodzin,
- Alkoholizm – 30 rodzin,
- Narkomania – 2 rodzin,
- Potrzeba ochrony macierzyństwa – 83 rodzin, w tym wielodzietność – 49 rodzin,
- Bezdomność – 32 rodzin,
- Trudność w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego – 32 rodzin,
- Przemoc w rodzinie – 5 rodzin.

Bezrobocie jest głównym czynnikiem sprawczym ubóstwa. Niesie za sobą nie tylko niedostatek, ale też i negatywne skutki w zakresie funkcjonowania rodziny. Prowadzi często do zachowań dewiacyjnych w rodzinie, utrzymania nałogów, marginalizacji, obniżenia poziomu potrzeb bytowych i całokształtu życia materialnego rodziny. W konsekwencji generuje występowanie patologii społecznej oraz nieradzenie sobie w wypełnianiu ról rodzica, pracownika itd. W rodzinach tych często występuje alkoholizm, złe warunki socjalno-bytowe, rodzice nie radzą sobie z problemami opiekuńczo-wychowawczymi, co z kolei prowadzi do zaniedbywania przez dzieci nauki, nierealizowania obowiązku szkolnego, demoralizacji. Brak odpowiedniego, specjalistycznego wsparcia takiej rodziny powoduje potencjalne zagrożenie rozbicia jej m.in. poprzez brak lub zanik więzi wewnątrzrodzinnych oraz brak zaspokojenia podstawowych potrzeb członków rodziny a w konsekwencji poprzez zabranie dzieci i umieszczenie w pieczy zastępczej.

Na podstawie informacji uzyskanych z Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu wynika, że w 2014r. 37 dzieci z gminy Międzyrzecz przebywało w rodzinach zastępczych, a 27 w instytucjonalnej pieczy zastępczej.

W 2014r. do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie wpłynęło 89 Niebieskich Kart założonych przez Policję, OPS, PCPR, służbę zdrowia i szkoły. Procedurą Niebieskiej Karty objętych jest łącznie 283 osoby. W 22 rodzinach odnotowano kolejne zdarzenia przemocy domowej. 94 interwencje Policji spowodowane były zgłoszeniem aktów przemocy w rodzinie. 68 osób podejrzanych o stosowanie przemocy w rodzinie w trakcie interwencji było po zażyciu alkoholu, w tym 59 zatrzymano do wytrzeźwienia. Zespół Interdyscyplinarny w 3 przypadkach powiadomił organy ścigania o podejrzeniu popełnienia przestępstwa z art. 207 kk.

Na terenie miasta działa Międzyrzeckie Centrum Leczenia Uzależnień Teresa Wagner. W jednostce istnieje: Poradnia Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współuzależnienia, Poradnia Terapii Uzależnień od Alkoholu dla Dzieci i Młodzieży.

Jak wynika z danych oświatowych na terenie gminy Międzyrzecz funkcjonuje: 1 żłobek, 8 przedszkoli wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach, z tego 2 niepubliczne, 5 szkół podstawowych i 2 gimnazja. Przy szkołach czynnych jest 7 świetlic, a 11 pozaszkolnych. W ramach udzielanego wsparcia w szkołach zatrudnieni są pedagodzy szkolni, psychologzy i terapeuci.

W 2014r. OPS w Międzyrzeczu finansował 341 dzieciom z rodzin najuboższych dożywianie w stołówkach szkolnych i przedszkolach publicznych oraz 105 osobom dorosłym finansowano ciepły posiłek w jadłodajni prowadzonej przez Stowarzyszenie Misjonarek św. Klary.

Diagnozowanie zasobów i deficytów pozwala na wskazanie form pomocy niezbędnych dla rodzin znajdujących się w sytuacjach zagrożenia i kryzysu. Znajomość potencjału i dostępność usług daje możliwość formułowania celów i zdań, które mogą stanowić spójny system działań na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

IV. ZAŁOŻENIA PROGRAMU

Gminny Program Wspierania Rodziny jest dokumentem przewidzianym do realizacji na lata 2015-2017. Zasadą nadrzędną Programu jest ścisła współpraca podmiotów działających na rzecz dzieci i rodzin, co gwarantuje skuteczność podejmowanych działań.

Organizując różne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy kierować się zasadą, że podstawowym prawem dziecka jest wychowywanie się w rodzinie naturalnej. Rodzina ta spełnia fundamentalne znaczenie w jego rozwoju. Zamiast zastępować rodzinę

w jej funkcji opiekuńczo-wychowawczej, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie i zapobiec jej rozpadowi. Stąd założeniem niniejszego Programu jest wsparcie rodziny naturalnej już na etapie, gdy pojawiają się pierwsze symptomy zagrożeń czy problemów oraz zapobieganie sytuacjom, w których dziecko musi opuścić swoją rodzinę.

V. ADRESACI PROGRAMU

Rodziny wychowujące dzieci, zamieszkałe na terenie gminy Międzyrzecz dotknięte przemocą, problemem uzależnień, zagrożone ubóstwem, przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych oraz rodziny, z których dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej.

VI. CELE PROGRAMU

Głównym celem Programu jest:

Stworzenie w gminie Międzyrzecz optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspierania rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe i formy realizacji:

1. Diagnozowanie i analizowanie środowisk rodzinnych m.in. poprzez:
  - a) wywiad środowiskowy w rodzinie przeżywającej trudności,
  - b) pracę socjalną polegającą na rozpoznawaniu zasobów rodziny i deficytów w zakresie pełnionych ról rodzicielskich, zaniedbań względem dzieci oraz ocenie sytuacji dziecka w rodzinie, środowisku szkolnym, rówieśniczym itp.
  - c) konsultacje ze specjalistami w celu sprecyzowania czynników mających wpływ na dysfunkcjonalność rodziny poszukiwania skutecznych rozwiązań.
2. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka i rodziny poprzez:
  - a) objęcie dożywianiem uczniów z gminy Międzyrzecz uczęszczających do przedszkoli publicznych, szkół podstawowych i gimnazjów,
  - b) monitorowanie zagrożeń dot. sytuacji zdrowotnej dzieci poprzez kontakt i współpracę z właściwą placówką służby zdrowia,

- c) zapewnienie pomocy materialnej i rzeczowej ubogim rodzinom w ramach ustawy o pomocy społecznej m.in. poprzez przyznawanie zasiłków.
3. Rozwijanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców poprzez:
- a) umożliwienie rodzinom korzystania z pomocy asystenta rodziny, którego zadaniem jest prowadzenie pracy z rodziną w miejscu zamieszkania,
  - b) zwiększenie dostępności do konsultacji i specjalistycznego poradnictwa psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego rodzinom przeżywającym trudności,
  - c) zwiększenie dostępności do poradnictwa prawnego, szczególnie w zakresie prawa rodzinnego, rodzinom potrzebującym takiego wsparcia.
4. Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących m.in. poprzez:
- a) systematyczne monitorowanie rodzin zagrożonych kryzysem przez pracowników socjalnych, nauczycieli, pedagogów szkolnych oraz przedstawicieli innych zawodów mających kontakt z rodziną, w tym z placówek służby zdrowia,
  - b) motywowanie członków rodziny do podejmowania działań na rzecz ograniczenia bądź niwelowania własnych dysfunkcji np. podjęcie terapii leczenia uzależnień – współpraca z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punktem Konsultacyjnym; podjęcie terapii dla sprawców przemocy domowej – współpraca z Policją, Zespołem Interdyscyplinarnym ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie itp.,
  - c) zachęcanie rodzin do udziału w projektach i szkoleniach rozwijających umiejętność planowania swojej przyszłości zawodowej i osobistej oraz motywujących do podjęcia pracy,
  - d) angażowanie i motywowanie rodzin oraz pomoc w dostępie do specjalistycznego wsparcia dla rodziców w celu kształtowania i doskonalenia ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, wzmocnienia poczucia odpowiedzialności za własną sytuację życiową i możliwości jej zmiany oraz dostarczenia wiedzy na temat prawidłowego wypełniania obowiązków rodzicielskich,
  - e) współpracę z podmiotami działającymi w środowisku lokalnym, w szczególności ze szkołami, Policją, placówkami służby zdrowia, prokuraturą, sądami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w celu poprawy sytuacji rodzinnej w aspekcie zdrowotnym, materialnym i społecznym.
5. Dążenie do reintegracji rodzin m.in. poprzez:

- a) pomoc rodzinie, z której dzieci zostały umieszczone w pieczy zastępczej, w odbudowaniu środowiska wychowawczego z prawidłowymi relacjami i rolami pozwalającymi na powrót dzieci do rodziny naturalnej, przywracanie prawidłowego funkcjonowania rodzin dzięki wsparciu asystenta rodziny,
  - b) współpracę z podmiotami, które działają na rzecz dziecka i rodziny.
6. Podejmowanie działań profilaktycznych i edukacyjnych m.in. poprzez:
- a) inicjowanie i udział w lokalnych i ogólnopolskich kampaniach, których celem jest wzmocnienie rodziny i jej roli w społeczeństwie,
  - b) inicjowanie i udział w projektach współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej i innych źródeł, mających na celu poprawę jakości życia rodzin.

VII. REALIZATORZY, ICH ZADANIA I ZASOBY

Program będzie realizowany przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu we współpracy z podmiotami, których rola została opisana w poniższej tabeli.

Lp.	PODMIOT	ZADANIA/ZAKRES WSPÓŁPRACY
1.	Urząd Miejski w Międzyrzeczu	Wspieranie lokalnych programów oraz inicjatyw na rzecz rodziny w zakresie kreowania i upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
2.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Międzyrzeczu	Udzielanie pomocy i wsparcia w rozwiązywaniu problemów dotyczących rodzin zastępczych i rodzin zagrożonych kryzysem. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej. Współdziałanie w procedurze Niebieskiej Karty.
3.	Sąd Rejonowy w Międzyrzeczu Wydział Rodzinny i Nieletnich	Orzekanie z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego. Kuratorzy sądowi – wykonywanie zadań o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym związanych z wykonaniem orzeczeń sądu.
4.	Gminna Komisja Rozwiązywania	Zapewnienie osobom uzależnionym i ich rodzinom oraz ofiarom przemocy w rodzinie dostępu do

	Problemów Alkoholowych	<p>specjalistycznych form wsparcia poprzez prowadzenie Punktu Konsultacyjnego.</p> <p>Organizacja, finansowanie i współfinansowanie wypoczynku letniego w formie kolonii z programem profilaktycznym w szczególności dla dzieci z rodzin dotkniętych problemem uzależnienia od alkoholu oraz przemocy w rodzinie.</p> <p>Wspieranie alternatywnych form spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, w tym pozalekcyjnych działań opiekuńczo-wychowawczych, kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych.</p> <p>Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.</p>
5.	Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie	<p>Integrowanie i koordynowanie działań wszystkich instytucji oraz specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.</p> <p>Wspieranie osób dotkniętych przemocą.</p> <p>Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.</p>
6.	Komenda Powiatowa Policji w Międzyrzeczu	<p>Zapewnienie bezpieczeństwa dzieciom i rodzinom na terenie gminy Międzyrzecz.</p> <p>Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.</p> <p>Przeciwdziałanie przestępczości i uzależnieniom wśród dzieci i młodzieży.</p>
7.	Szkoły na terenie gminy Międzyrzecz	<p>Realizacja szkolnych programów profilaktycznych, edukacyjnych i wychowawczych.</p> <p>Wsparcie pedagogiczno-psychologiczne dla dzieci i rodziców.</p> <p>Pomoc w rozwiązywaniu problemów wychowawczych.</p> <p>Uświadamianie rodzicom potrzeb edukacyjnych dzieci i młodzieży.</p>

		Organizowanie czasu wolnego dzieci (koła zainteresowań, zajęcia terapeutyczne, socjoterapeutyczne, pomoc w odrabianiu lekcji). Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
8.	Placówki służby zdrowia	Profilaktyka i opieka zdrowotna. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
9.	Międzyrzeckie Centrum Leczenia Uzależnień Teresa Wagner	Ambulatoryjne świadczenia zdrowotne w zakresie terapii uzależnienia od alkoholu i współuzależnienia. Podejmowanie czynności w ramach procedury Niebieskiej Karty.
10.	Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Międzyrzeczu	Umożliwienie rodzinom z dziećmi skorzystania ze specjalistycznego wsparcia psychologicznego, pedagogicznego i terapeutycznego.
11.	Parafie z terenu gminy Międzyrzecz	Wspieranie działań w zakresie realizowania programów na rzecz rodziny oraz upowszechniania pozytywnych wzorców funkcjonowania rodziny.
12.	Organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze wspierania rodziny, przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie	Zagospodarowanie czasu wolnego oraz promowanie aktywności dzieci i młodzieży poprzez propagowanie działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.

VIII. PRZEWIDYWANE EFEKTY

Spodziewanym efektem realizacji niniejszego Programu ma być poprawa sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii

społecznej, niwelowanie negatywnych zachowań i minimalizowanie ich skutków oraz stworzenie skutecznego i skoordynowanego systemu wsparcia dziecka i rodziny.

IX. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Środki na realizację niniejszego Programu pochodzić mogą z budżetu gminy Międzyrzecz, w tym z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych, z programów rządowych przeznaczonych na wspieranie rodziny oraz ze środków Unii Europejskiej.

X. MONITORING I EWALUACJA

Monitoring Programu umożliwi wgląd w realizację podejmowanych działań, ocenę ich skuteczności oraz, w razie konieczności, podejmowanie działań korygujących.

Koordynatorem Programu będzie Ośrodek Pomocy Społecznej w Międzyrzeczu. Program ma charakter otwarty, wyznacza pewne kierunki działań, jednocześnie przyjmując założenie, że możliwa jest jego ewaluacja w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości.

XI. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w gminie Międzyrzecz na lata 2015 – 2017 zakłada tworzenie sprzyjających warunków do poprawy życia rodzin i dzieci. Niezbędne jest systematyczne zwiększanie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie prawidłowego, rodzinnego stylu życia. W realizację Programu powinny aktywnie włączyć się instytucje, organizacje i inne podmioty, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Ich rzeczywista i efektywna współpraca umożliwi osiągnięcie założonych celów.